

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ КАЙДАНКІВ ТА ІНШИХ ЗАСОБІВ ОБМЕЖЕННЯ РУХОМОСТІ

Бойко Олена Іванівна

старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, Україна

Майборода Анна

курсантка Навчально-наукового інституту права та підготовки фахівців для
підрозділів Національної поліції
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, Україна

Конституція України заявляє, що українське суспільство визнає людину, її життя та здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпеку як найвищі соціальні цінності. Права та свободи людини та їх захист є ключовими завданнями для держави, як визначено у Конституції. Держава несе відповідальність перед громадянами за свою діяльність. Забезпечення та визнання прав і свобод людини є основним обов'язком держави (згідно зі статтею 3 Конституції) [1].

Застосування кайданок та інших засобів обмеження рухомості є одним з найвідповідальніших заходів, які можуть вживати правоохоронні органи. Ці заходи можуть бути використані для запобігання втечі підозрюваного або обвинуваченого, для забезпечення безпеки правоохоронців та інших осіб, а також для запобігання вчиненню правопорушень.

Однак застосування кайданок та інших засобів обмеження рухомості може призвести до порушення прав людини, зокрема права на свободу та особисту недоторканність. Тому законодавство України містить чіткі правила щодо застосування цих заходів.

Кайданики та інші засоби обмеження рухомості є необхідними інструментами для поліції. Вони використовуються для затримання правопорушників, запобігання вчиненню злочинів та забезпечення громадського порядку.

Однією з проблем є можливий ризик травмування правопорушника. Кайданики можуть бути надто тугими або неправильно накладеними, що може призвести до травм рук, зап'ястків або плечей. Крім того, використання кайданків може призвести до травми голови або шиї, якщо правопорушник чинить опір.

Іншою проблемою є можливе порушення прав людини. Кайданики можуть розглядатися як форма катувань або жорстокого поводження, якщо вони застосовуються безпідставно або з надмірною силою. Крім того, застосування кайданків може призвести до порушення права на свободу та особисту недоторканність.

Ще однією проблемою є можлива дискримінація. Кайданки можуть застосовуватися непропорційно до певних груп людей, наприклад, до людей з інвалідністю або до людей з певною расовою або етнічною приналежністю.

Закон України "Про Національну поліцію" встановлює чіткі правила застосування кайданок та інших засобів обмеження рухомості. Так, ці засоби можуть застосовуватися лише в таких випадках:

- Під час затримання підозрюваного або обвинуваченого, якщо є підстави вважати, що він може втекти, чинити опір або перешкоджати проведенню слідчих дій. Наприклад, підозрюваний перебуває у стані алкогольного сп'яніння або наркотичного сп'яніння, має на собі зброю або інші предмети, які можуть бути використані для заподіяння шкоди, або перебуває в натовпі, де може бути легко втрачений.

- Під час конвоювання підозрюваного або обвинуваченого. Це необхідно для забезпечення безпеки підозрюваного або обвинуваченого, а також для запобігання втечі або вчиненню ним правопорушення.
- Під час проведення обшуку особи, приміщення або транспортного засобу. Це необхідно для забезпечення безпеки працівників поліції, а також для запобігання втечі або вчиненню правопорушення підозрюваним або обвинуваченим.
- Під час доставлення підозрюваного або обвинуваченого до суду. Це необхідно для забезпечення безпеки підозрюваного або обвинуваченого, а також для запобігання втечі або вчиненню ним правопорушення.
- Під час проведення поліцейських заходів із забезпечення публічної безпеки та порядку. Це необхідно для забезпечення безпеки учасників цих заходів, а також для запобігання вчиненню правопорушень [2].

Незважаючи на законодавчі обмеження, застосування кайданок та інших засобів обмеження рухомості може призвести до порушення прав людини. Зокрема, до таких проблемних моментів можна віднести:

1. Незаконне застосування кайданок та інших засобів обмеження рухомості. У деяких випадках працівники поліції застосовують кайданки та інші засоби обмеження рухомості без законних підстав. Це може призвести до порушення права на свободу та особисту недоторканість.

2. Недотримання правил застосування кайданок та інших засобів обмеження рухомості. У деяких випадках працівники поліції застосовують кайданки та інші засоби обмеження рухомості з порушенням правил, встановлених законодавством. Це може призвести до заподіяння тілесних ушкоджень або навіть смерті особи.

3. Неналежна підготовка працівників поліції до застосування кайданок та інших засобів обмеження рухомості. Багато працівників поліції не мають належної підготовки до застосування кайданок та інших засобів обмеження рухомості. Це може призвести до неправильних дій, які можуть завдати шкоди особі.

У Законі України «Про Національну поліцію» у п. 3 ч. 4 ст. 42, до засобів обмеження рухомості, які можуть використовувати поліцейські для виконання своїх повноважень, відносяться кайданки та інші засоби, такі як сітка для зв'язування.

У деяких країнах світу, а також і в Україні, поліцейські іноді використовують підручні засоби для затримання правопорушників, наприклад, мотузку, брючний ремінь, краватку чи шнурки. Це відбувається в тому випадку, якщо у поліцейських відсутні кайданки.

Закон України «Про Національну поліцію» визначає, що поліцейський може використовувати лише ті заходи примусу, які передбачені цим Законом. Спеціальні засоби є одним із таких заходів примусу. Вони являють собою сукупність пристроїв, приладів і предметів, які спеціально виготовлені для захисту людей від ураження, тимчасового ураження людини, пригнічення чи обмеження волі людини. Застосування спеціальних засобів регулюється законом.

З вищезазначеного, можна зробити висновок, що мотузка, брючні реміні, краватка, шнурки, пластикові будівельні хомути тощо – це предмети, що не є конструктивно призначеними й не спеціально виготовлені для захисту чи обмеження волі людини. Для вирішення цих проблем необхідно вдосконалити законодавство, яке регулює застосування кайданків та інших засобів обмеження рухомості. Крім того, необхідно проводити навчання поліцейських з питань застосування цих засобів, щоб вони могли використовувати їх у законний і безпечний спосіб.

Список використаних джерел:

1. Конституція України. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 03.12.2023).
2. Про Національну поліцію. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення: 03.12.2023).